

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

4 · August 1997

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

SAMMENSLUTNINGEN
AF DANSKE FANGER
FRA FRIHEDSKAMPEN
1940 - 45

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Formand: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingør. Tlf. 48 79 45 91.

Sekretær: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. Tlf. 42 48 56 74.

Kasserer: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens Allé 48, 4 tv., 2000 Frb. Tlf. 36 16 32 84.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, J. E. Finderup, Birgit Krasnik Fischermann, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche, Lillian Olsen og Kaj Christensen

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter.

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945

Formand: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Sekretær: Aase Beck Eigenbroth, John F. Kennedy Plads 4, 9000 Ålborg. Tlf. 98 12 32 31.

Kasserer: Poul Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72.

Angående ophold på feriehjemmet på Kegsnæs (7 sengepladser, adresse: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 74 40 53 42.

Ansøgning om Kegsnæs rettes henvendelse til:

Jørgen Kjeldsen, Svendborgvej 85, 5750 Ringe, tlf. 62 62 23 72.

Tilsynsførende: H. P. Skjoldborg, Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg, tlf. 74 42 57 07 eller eventuelt Erik Hauberg, Holballe, Tandslet, 6470 Sydals, tlf. 74 40 76 32.

Fangensammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingør, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75% af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativ- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: Søster Lærche, Immerkær 25, 2tv, 2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativformål eller -hjælp i særlige trangstiltfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Dagmar Mørk Jensen
Damms Teglgård 20, 1 th
6200 Aabenraa
Tlf./fax. 74 62 71 14
Giro 620 32 56

REDAKTION

Kaj Christensen
Sdr. Fasanvej 53, 4 th
2000 Frederiksberg
Tlf. 31 19 68 06
Pr. 8. okt. tlf. 38 19 68 06
Ansvarshavende

Birgit Krasnik Fischermann
Gl. Vartov Vej 29, 2tv
2900 Hellerup
Tlf. 39 62 83 55

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

TIL ABONNENTERNE

Bladet vil udkomme i månederne februar, april, juni, august og november. Stof der skal med i bladet skal være inde på redaktionen den 1. i måneden umiddelbart før.

PRIS

100,00 kr. i 1997.

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

4. 1997

*Modstand -
vist nytter det...*

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Organ for Sammenslutningen af danske fanger
fra FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Buchenwald-klubben
Dachau-klubben
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapofangerne
Landsforeningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen
Sachsenhausen-foreningen
Stutthof-foreningen
Theresienstadt-foreningen
Krigssejlerne

Nr 4.

1997

3. årgang

Bernadottegården Roskilde

Nye regler for ansøgning om KZ-plads

På Fangesammenslutningens repræsentantskabsmøde den 15. april oplyste Mogens Henrik Nielsen, at man i samråd med Fangesammenslutningen havde udformet nye retningslinier for optagelse på Bernadottegården i Roskilde. Repræsentantskabet bad Anna-Lise Clausen og MHN om at uddybe disse regler i Modstandskampen. Vi skal i det fig. forklare, hvad de nye regler går ud på.

Hidtil har proceduren ved at få en plejebolig eller ældrebolig på Bernadottegården været den, at man henvendte sig til Bernadottegården og fortalte, at man gerne ville have en bolig. Bernadottegården sendte derefter et oplysningsskema til brug for hjemkommunen og var iøvrigt behjælpelig med oplysning om mulighederne for at komme i betragtning (se Modstandskampen, nr. 4, 1996, side 4). Særtryk kan rekvireres på Bernadottegården.

For at komme i betragtning skulle man være godkendt efter erstatningslov 475/1945 § 1 eller § 1a eller have deltaget i belastende, organiseret modstandsarbejde af en vis varig-

hed (ca. 1 år), eller være enke efter en sådan person.

De fire bestyrelsesmedlemmer, valgt af Fangesammenslutningen, foretog den endelige godkendelse, hvorefter ansøgeren blev opført på

en venteliste, som blev forelagt den samlede bestyrelse til godkendelse.

Denne fremgangsmåde har hidtil ikke givet de store problemer. Der var ingen større ventetid på en bolig. I de senere år er flere og flere nået op

Folke Bernadottes minde-eg plantet den 5. maj 1970 Bernadottegården Roskilde.

i den alder, hvor der opstår et plejebehov, og i takt hermed er ventelisten vokset og hermed også ventetiden. Der var derfor opstået et behov for en stramning af reglerne. Dette har man gjort ved at inddele ansøgerne i 1. og 2. prioritet.

De nye regler

1. prioritet

Tidligere aktive har forsterket til boliger, hvad enten det drejer sig om en plejebolig eller ældrebolig.

Tidl. aktive personer, der enten er godkendt efter § 1, § 1a eller er godkendt af Bernadottegården's bestyrelse for langvarigt modstandsarbejde.

Det er en selvfølge, at hvis en tidl. aktiv søger/visiteres/godkendes til en ældrebolig i Bernadotteparken, følger ægtefællen med, da ældreboligen enten er en 2-rums eller en 3-rums bolig. Hvis den aktive dør, bliver enken naturligvis boende, så længe hun ønsker det, evt. til sin død. Det skal nævnes, at loven ikke giver

mulighed for at tvinge enken til at flytte fra en 3-rums bolig til en 2-rums bolig.

Hvis et ægtepar søger to selvstændige boliger, skal begge opfylde kriteriet for at få en KZ-plads.

2. prioritet

Tidligere aktives enker og ægtefæller.

Hidtil har enkerne haft en fortrinsret i forhold til den aktives ægtefælle, idet ægtefællen ikke tidl. har kunnet søge selvstændig bolig. Denne fortrinsret er nu faldet bort. Det skete af menneskelige hensyn for at ligestille enker og ægtefæller.

Ægtefæller og enker kan nu optages på en venteliste mrk. 2. prioritet. De vil således først få tilbud om en plads, når alle på 1. prioritetslisten har fået plads/fået tilbud om en plads.

Der vil stadig være ventelister, og især for ældreboligerne vil de være lange. Af Bernadottegården's Ber-

nadotteparkens boliger har vi rådighed over de 30 til tidl. modstandsfolk, KZ-fanger, krigssejlere og deres ægtefæller/enker. Dette tal er fastsat i vores overenskomst med Roskilde kommune, og vi har ikke kunnet få det forhøjet.

Vi forventer nu med de nye regler, at ventelisten og dermed ventiden for de tidl. aktive bliver kortere. Til gengæld må enker og ægtefæller desværre imødesee længere ventetid.

Yderligere oplysninger om de nye regler kan fås hos undertegnede eller på Bernadottegården, H.H. Kochs Vej 4, 4000 Roskilde. Tlf. 42 36 58 11.

Ovennævnte regler er alene gældende for Bernadottegården i Roskilde.

*Anna-Lise Clausen
Tidl. kontorchef
Frihedsfonden*

*Mogens Henrik Nielsen
Bestyrelsesformand
Bernadottegården*

Bernadottegården's bomærke tegnet af en beboer Emmy Pedersen og opført som springvand.

De ville bare sejle!

fortsættelse fra forige nummer...

Det var efterhånden blevet midt i februar. Lejrledelsen besluttede at wc-graven skulle tømmes, og køres ud på steppen før det blev forår. Et halvt hundrede mænd blev sat til at brække det løs med store jernstænger, og de store klumper blev med håndkraft læsset op på nogle store slæder trukket af hver sin hest eller dromedar. Det gik sådan set let. Man flyttede simpelthen det store træskur så den halve grav blev fri, og tømte den. Vi flyttede huset igen, og tog den anden halvdel. Det er vistnok første gang at man så en dansk søkaptajn samt hans besætning køre lort væk ude på de sibiriske stepper.

Dromedarerne var svære at styre, men vi opdagede hurtigt at bare de gik efter en hesteslæde, så fulgte de den. Da dette arbejde var overstået gik vi i dvale igen, der var heller ikke mange kræfter i folk mere. Både mænd og kvinder var faldet fra. Der var mange dødsfald på grund af underernæring. Vi fik ingen hjælp, og Røde Kors var der ikke noget der hed. Rusland ville ikke have noget med dem at gøre. Vi fik faktisk aldrig noget at vide, ikke andet end der var en front og der stadigvæk var krig. Over halvdelen af personerne i lejren var jøder af forskellige nationaliteter, som vi selvfølgelig snakkede med og kom til at kende.

Hen i marts måned kom der en højtstående kommissær til lejren. Vi blev kaldt ind til kommandanten og fik besked på at være klar til at køre bort næste dag. Der gjaldt kun de danske søfolk fra "Axel Carl". Det lavede lidt op på humøret, som var meget langt nede.

Næste dag kom en åben lastbil. Vi sagde farvel til de andre danske, samt vores tjekkiske kollega Frits og alle de andre vi kendte. Vi regnede ikke med at se dem mere, men det kom nogle af os til. Men det var meget senere og et helt andet sted. Vi vinkede til hinanden og så kørte vi med tre russiske soldater som ledsagere.

Efter et stykke tid kom vi til et jernbanespor. Der holdt en vogn magen

til den vi rejste i fra Leningrad. Døren i vognen blev ikke låst, det var vi glade for. Vi kunne frit gå ud i gangen, men måtte ikke forlade vognen. Den viste sig at blive vores hjem de næste 31 døgn ude i Sibirien. For det gik mod øst, ikke mod Arkangelsk.

På denne lange rejse ud i Sibirien fik vi næsten ingenting at spise. En klump klægt rugbrød, vist nok 300 g. (Det blev vejet meget nøjagtigt). Et krus varm the af en slags. Først hen på aftenen fik vi et stykke meget saltet fisk, som næsten var uspiseligt. Alt gled ned dengang, vi var konstant sultne. Soldaterne var meget unge mennesker som os andre og de var meget flinke mod os.

Vi fik at vide at vi skulle til noget der hed Karanda ude ved den kinesiske nordvest-grænse. Vi blev meget skuffede, vi havde jo troet at vi skulle ud at sejle. Men vi vidste intet om hvad der skulle ske med os, og vi var glade for at komme væk fra Aktjubinsk, da der til sidst var udbredt en sygdom.

Tyfus blev der sagt, hvor de vidste det fra, ved vi ikke, for vi så aldrig nogen læge mens vi var der.

Efterhånden som vi kørte på strækningen, kom der tyske og rumænske krigsfanger ombord, og låst inde i de andre celler. De så forfærdelig ud nogen af dem, blodige bind om hovedet, arme og ben. En kom på en slags krykker. Russerne var ret hårde mod dem. De blev skubbet og puffet fremad, flere af dem var helt unge flyvere, og de var meget langt nede med humøret. Vi kom efterhånden til at tale med dem. Vi kunne efterhånden snakke ret godt tysk og russisk, for tysk snakkede de fleste i de lejre vi var.

De sagde de ville ønske, at de var danske søfolk, så de kunne komme ud herfra.

Det skete flere nætter at der blev ballade inde i cellerne. Der kom jo flere og flere derind. Nogle hylede og skreg og forbandede både Hitler og Stalin på én gang. Når det så blev for meget for de russiske soldater, blev de hevet ud meget hårdt og gennet hen i enden af vognen. Når vognen stoppede blev de smidt ud. Hvad der skete med dem, kunne vi kun gætte os til.

"Karanda" 1942

Mens vi kørte med toget, kom vi igennem mange byer: OMSK, TOMSK, NISNI NOVGOROD, og mange andre små byer. Vi holdt mange gange en eller to dage på et sidespor for at modgående militærtransporter kunne passere. Det var ikke småting af krigsmateriel - tanks i alle størrelser, kanoner i massevis, lastbiler og flyvemaskiner. De såkaldte jægerfly, samt masser af soldater i telte på vognene som flere steder var beskyttet af luftskyts. Nogle gange talte vi op til 70 tankvogne, åbne og lukkede, de blev trukket af to store damplokomotiver. Denne gang kunne vi se alt, og vi kunne også gå i gangen. Men mad fik vi ikke meget af, og vi lå på hårde træbænke. Vi havde det bedst når toget kørte. Den ene dag gik efter den anden, og man blev sløv og træt. Møgbeskidte var vi alle, os og krigsfangerne. Men endelig efter 31 døgn, der blev koblet det ene tog efter det andet - var vi fremme.

Karanda hed stedet langt ude i Sibirien, hvad vi skulle her vidste ingen. Nu skulle vi tage afsked med vores flinke vagtsoldater, som vi efterhånden var kommet til at kende godt. De kunne lide os, og var meget interesseret i at høre, hvor vi kom fra. De brændte alle efter at blive sendt til fronten.

Der holdt tre hestevogne med tre heste for hver vogn, men først kom de tyske krigsfanger afsted. Vi blev hentet i næste omgang, så vi gik lidt rundt. Der var aldrig et træ at se, eller huse, kun milevis bakkede stepper. Så kom den ene vogn tilbage, og vi kørte ud over steppen. Op og ned igennem store vandpytter - hvor vi måtte af og skubbe. Lige pludselig holdt vi ved en stor gård med flere bygninger. Der var mange heste og Kirgiser soldater. Vi kom ind og fik varm suppe, brød og noget såkaldt mælk, som vi aldrig havde fået før. De var meget venlige. Kirgiserne, de grinede og klappede flere af os på hovedet. Vi så jo lidt anderledes ud end de. Men hvor vi skulle hen, ville de ikke fortælle. De vinkede da vi kørte videre, ud over steppen, hvor

det gik op, og ned, og veje var der ingen af.

Så holdt vi og kusken pegede op af en stor bakke, der skulle vi gå op. På den anden side lå det sted, vi skulle til, så vi masede os deropad mod toppen af bakken.

Donkeymanden Christian var først oppe. Han vendte sig om mod os og råbte, "den er god nok gutter, der ligger en stor tankbåd dernede og venter på os". Vi troede sgu på det han sagde, så det blev en stor skuffelse, da det ikke passede. Der var ingen tankbåd, men den største krigsfangelejr vi havde set, og vi havde efterhånden set et par stykker.

Masser af bygninger med højt pigtråd rundt om det hele, og vagttårne. Vi gad ikke engang at tælle dem. Vi var faktisk helt i choktilstand, og som Otto fik sagt: "hvad fanden har de nu lavet derhjemme, siden vi skal i rigtig krigsfangelejr".

Vi kom så igennem den bevæbnede store port og ind i lejren, der var stor som 4 - 5 fodboldbaner. Det havde været en gammel kulmineby, fik vi senere at vide. Vi blev ført forbi mange tyskere og rumænere, hvis uniformer - hvad der var tilbage af dem - var brune. Vi blev ført ind i stort baderum, dejligt opvarmet og med varmt vand i beholderne af zink. Man skulle trykke en tynd stang op, hvorved vandet så kom ud. Et stykke sæbe blandet med savsmuld, men det var udmærket. Vores tøj skulle vi hænge i nogle store jernringe, og gå ind i en stor jernovn med. Så efter et stykke tid skulle lusene være dræbt, hvad de også var denne her gang. Da vi var færdige blev vi samlet igen og kom over i det store køkken, hvor vi fik et krus the og et stykke brød. Tyskerne der var der, var meget interesserede i hvad vi var for nogle, og da de hørte vi var danske søfolk, sagde de, at så skulle vi nok være her i lejren.

Så blev vi til sidst ført ud af en anden port, og gik opad en bakke. Op til en lille aflang bygning indkredset af pigtrådshegn hele vejen rundt, samt to vagttårne. Indenfor hegnet et wc-hus sat over et stort hul i jorden. Huset passede lige til os, 20 personer. Der var tre rum i den ene side med seks, syv træbrikse i hvert rum. Der var et vindue højt oppe. Vi fordelte os med en seks, syv stykker i hvert rum. I den anden side af gangen, som gik igennem hele huset, med en dør i hver ende, var der først et lidt større opholdsrum med to borde og stole,

og et stort vindue. Så kom et lille værelse med bare en briks og en stol. Derefter kom der et lille køkkenrum med komfur og borde, og til sidst et lille rum med tre store træbaljer fyldt med vand. På briksene lå en lærredspose, som vi efterhånden fik fyldt græs i fra steppen.

Her kom vi til at tilbringe hele sommeren. Elektrisk lys var der ikke, men det var der heller ikke i Akjubinsk lejren. Vi havde heller ikke en petroleumslampe, men hvad skulle vi også bruge lys til, vi havde jo intet læsestof. Ude i gangen hang et lille spejl, så kunne man da se hvordan man var kommet til at se ud.

Vores Kirgisersoldat kom næste dag med en hestevogn. Han havde proviant til en uge, brød, saltet kål (kapusta), kartofler og en klump sukker, alt nøje afmålt til syv dage. Så kunne kokken og hovmesteren selv lave mad, to gange om dagen. Vi fik også hirsegryn, som vi lavede om morgenen. Men det var meget knappe rationer vi fik, vi blev aldrig mætte. Der var slet ingen næring eller kraft i det vi havde fået at spise i al den tid vi havde været indespærret i Rusland.

Nu hvor vi begyndte at få bedre forhold, pladsmæssigt, begyndte helbredet at blive meget dårligt. Man gik langsomt og slæbende, og var sløve. Sjöholm, vores kraftige finne (men var dansker nu) var den første af "Axel Carls" besætning der blev syg. Han svandt simpelthen fuldstændig sammen, kunne dårlig gå til sidst. Den smule mad han fik, kunne han ikke have i sig. Til sidst var han så mager, at det var forfærdeligt at se ham i den tilstand. Det tog en måned, og den sidste uge lå han inde på det lille rum vi havde. Det var hans eget ønske, han vidste han skulle dø, og en morgen vi kom derind til ham, var det sket. Han blev ikke engang 35 år.

Samme aften kom de med en trækasse, som vi lagde Sjöholm i. Næste morgen kom et par soldater og kørte forbi krigsfangelejreren. Og sydøst for denne, et langt stykke ude i Sibiriens stepper blev Sjöholm taget af hestevognen, og fire i en grav der var lavet af krigsfangerne. Skipperen bad en bøn, vi kastede graven til, og satte et trækors, som var lavet i lejren.

Vi gik langsomt og bedrøvet tilbage igen. For hvem blev den næste, der var flere der var blevet svage og syge.

Mens vi var her i Karanda fik vi tre gange besøg af flere højtstående rus-

siske kommisærer. Det var om vi skulle ud herfra og sejle for de allierede. Sidste gang de var hos os, skulle vi skrive under på en erklæring om vi var villige. Vi skrev under alle sammen med glæde, bare vi kunne komme ud, men der skulle gå lang tid.

Da vi havde været i huset en uges tid, kom en uniformeret agronom og spurgte om vi ville arbejde på en plantage, hvor han ville dyrke tomater. Det sagde vi ja til. Han kom næste dag, og vi gik over nogle høje bakker. Ind i en stor dal, hvor der løb en mindre flod. Der var planterne sat - mange tusinde. Det var en større affære. Der skulle vi så hakke jorden løs i de lange bede. Til sidst skulle et par af os gå opad flodbredden til et lille pumpehus for at sige de kunne lukke vandet ud i kanalerne, som vi gik og regulerede så det hele blev oversvømmet. For regn fik vi ikke, og der var meget varmt. Det gjorde vi så hver dag hele sommeren. Nogle gange var vi kun halvdelen afsted, men det var jo en adspredelse når man er indespærret hver dag bag pigtråd med to bevæbnede vagter - i hvert tårn.

På den anden side af floden lå en lille samling små murede huse. De mennesker vi så gå ud og ind af de huse gik meget langsomt. Vi fik langt om længe fra soldaterne at vide, at det var en politisk lejr. De fik simpelthen så lidt at spise. Vi kunne se dem fra vores hus der lå oppe på en bakke. Vi kunne se ned over fangelejreren. De gik meget sløvt rundt, de var underernærede. Der var udbredt epidemi iblandt dem, dysenteri.

Der døde 30 - 45 pr. døgn, for vi kunne tælle dem fra vores hus. Deres lighus lå, så vi kunne se det hele. Sent om aftenen blev de smidt op på en åben hestevogn og kørt forbi os langt ud på steppen til velnok en fællesgrav. Det varede da et par timer, før vi hørte dem komme tilbage.

Engang var vi nede i lejren for at se en krigsfilm. Vi gik igennem hele lejren, men vi måtte ikke tale med de tyske krigsfanger. Der var flere der slog op med hånden da vi gik forbi. Vi kunne se med et halvt øje, at de ikke havde det for godt. De var meget afkræftede og gik med bøjet hoved. Lejren var meget stor, husene lå tæt for at rumme alle de mange mennesker. De vidste godt at det var meget tvivlsomt at de engang kunne komme hjem til Tyskland.

"Axel Carls" besætning var også

klar over, at hvis dette her blev ved, så ville alle ikke overleve. Nu havde vi efterhånden været 1 år i fangenskab med dårlig ernæring, trange forhold, lange ophold i togvogne, møgbeskidte og fyldt med lus. Så kom denne her epidemi, når først man fik den sygdom kunne man ikke holde maden i sig, og det var ikke meget vi fik. Folk fik diarré og blev svagere, til sidst kunne man ikke gå.

Uvisheden var meget slem for os, som vores bådsmænd Frede Christensen sagde da han så krigsfange lejren oppe på bakketoppen. Efter chokket udrød han: "Dette her er sgu enden for os gutter". Og det blev det desværre også for ham, han kom aldrig ud af Rusland.

Hver dag undtagen søndag var vi på arbejde i plantagen. Men nogle blev i huset, hvor vi engang imellem vaskede gulv. Gulvet var af cement, og en gang om ugen fik vi nyt vand fra en hestetrukket vogn. Vi havde 3 træbajer, den ene brugte vi så til at forsøge at vaske tøj. Sæbe havde vi ikke, men vi slog tøjet mod en stor sten, det var noget vi havde lært i Oranki lejren. Det hjalp lidt, vi tog også én træbriks ad gangen, og hældte kartoffelvand ned i sprækkerne for at udrydde væglusene. De blev skoldet ihjel, og blev helt røde. Vi kogte altid de kartofler vi havde med skrald på, for skralden blev også spist, intet måtte gå til spilde. Kropslusene var vi efterhånden kommet af med, for vi var jo ikke sammen med så mange mere.

Vi begyndte også sammen med agronomen at dyrke tobaksplanter. De blev hængt op under taget af nogle bygninger, som var lavet til formålet. Vi byggede også 3 store ildsteder med en store jerngryde i hver. Det var vores donkeymand der stod for det. Han havde engang været i murerlære, så de blev meget flotte, og blev rost meget af agronomen. De var beregnet til at koge tomater til tomatpuré.

Vi havde flere venner blandt både russiske vagtsoldater og kirgiserne. At se kirgiserne ride på deres små, men stærke og hurtige heste var fantastisk. De smilede og lo meget og skulle som regel stryge os, der var lyshårede, gennem håret. Det var Djengis Khans efterkommere vi var kommet ud til.

Vi hørte også fra vagtsoldaterne at tyskerne stod uden for Moskva, og at Leningrad var omringet. Det var alt hvad vi hørte om krigen.

De af os der blev ved huset kunne hver dag og hele sommeren, hvor epidemien rasede nede i lejren, se de kom bærende med den ene døde soldat efter den anden. Det var ikke sjovt at se på. Da vi så begyndte at tælle dem, røg vi op på ca. 35 til 45 hver dag.

Der var rumænske soldater der stod for dette. Sent om aftenen læsede de så de nøgne lig op på en hestevogn. Én tog i hovedet og én i benene, og svingede dem op, så der til sidst lå en hel bunke oven på hinanden. Derefter kørte de dem langt ud på sletten til fællesgrav. Det kunne vi ikke se for bakken, men det varede et par timer før de kom tilbage. Det kunne vi høre lige så tydeligt.

Hen på sommeren, da vi var ved at bære tobaksplanter ind i de lave huse, opdagede vi pludselig at se vores tidligere medfanger fra Oranki og Aktjubinsk. Vi talte med dem. De havde forladt Akjubinsk nogle måneder efter os, og efter en hård togrejse i kreaturvogne, hvor også folk fra andre lejre var kommet til, var de så til sidst kommet til Karanda. Men de havde det ikke godt der. Der døde mange, og ingeniør Rasmussen var død lige efter ankomsten. I krigsfangelejren, som jo var meget stor, blev der lavet et indhegnet stykke med 3 huse til dem. Vi så dem flere gange, men arbejdede ikke sammen med dem.

Så skete der det sørgelige, at en af os, Hans Larsen blev meget syg, og lå

fuldstændig hen på sin briks. Gennem kirgiseren fik vi en besked ned til lejren om en læge. Der kom også et par russiske officerer, som så på Larsen, og sagde - meget syg (bolsjo). Det kunne vi andre også se. De gik igen, og vi så dem ikke mere. Hans blev mere og mere sløv, der gik en måneds tid, så døde Hans Larsen. Den smule mad han fik i sig, kunne han ikke holde, så han var fra at være en meget kraftig mand på 34 år ikke andet end skind og ben. Vi fik fat i vagtsoldaterne i tårnet, og så kom der lidt gang i at forberede begravelsen.

Næste dag kom der en hestevogn med trækassen som Hans blev lagt op i. Bagefter gik vi efter vognen, den lange vej, som vi nu kendte. Der var gravet et hul i jorden og skipperen sagde en bøn. Vi kastede graven til, og satte et trækors fast i jorden, hvorefter vi langsomt gik tilbage til vores hus.

fortsættes i næste nummer...

Det danske uddannelsessystem er ved at skabe en generation, som mener det er vigtigere at kunne tale sammen, end at lære generationen noget at tale om.

Kaj Christensen

- for en sikkerheds skyld

A-kassen for Selvstændige Erhvervsdrivende

ASE er Danmarks største og billigste A-kasse for selvstændige erhvervsdrivende, medarbejdende ægtefæller, direktører og andre virksomhedsledere.

11 regionskontorer landet over er behjælpelige med gode råd om arbejdsløshedsforsikring, efterløn, etableringsydelse og klippekort.

Det månedlige kontingent er kun 379,50 kr. Foreløbig har 160.000 meldt sig ind i ASE - for en sikkerheds skyld.

Regionskontorer:

Esbjerg:	75 45 23 33
Haderslev:	74 53 07 34
Hillerød:	48 24 11 33
Holstebro:	97 40 25 33
Næstved:	55 77 14 34
Odense:	65 91 01 01
Taastrup:	43 71 94 25
Vejele:	75 72 70 22
Viborg:	86 60 18 88
Aalborg:	98 10 18 33
Århus:	86 12 94 22

Arbejdsløsheds-kassen
for Selvstændige
Erhvervsdrivende
i Danmark

Hovedkontor:

Ryparken 81	
2100 København Ø	
Tlf.	31 18 60 00
Fax	31 18 67 00

Flere historier om krigens heltedåd!

Kære Ann Landers!

Din kolonne om de skandinaviske lande, som frelst jøderne, fik mig til at tænke på en kold morgen, sidst på efteråret i 1944, da jeg var fange i Buchenwald. Da jeg stod ud af vores telt, så jeg en stor gruppe rystende mænd i grønne uniformer i indheg-

ningen ved siden af vores. Det var politiet fra København, som var blevet taget til fange, fordi de nægtede at samarbejde med nazierne. I løbet af de følgende måneder havde jeg lejlighed til at arbejde ved siden af disse dejlige mennesker. Jeg lærte at beundre deres disciplin, solidaritet og menneskekærlighed. Skønt de

ofte var sultne, delte de den lille smule mad, de havde, med os.

Danmark og deres politistyrke fortjener bestemt vor højeste beundring.

Annandale, Virginia

»Klip« fra avisen San Diego Union Tribune 19.4.1997

Dansk-tysk møde om krigen

Tyske gymnasieelever fra Erfurt mødte danske modstandsfolk på Besættelsessamlingen i Grindsted. Som 16-årige hører tyskerne for første gang om nazisternes ugerninger.

Af Hans J. Sørensen

En gruppe tyske gymnasieelever har fået deres første grundige indblik i, hvad 2. verdenskrig gik ud på, og hvad tyskernes besættelse af Danmark for 57 år siden betød for den danske befolkning - og især for modstandsfolkene.

På Besættelsessamlingen under Vestre Skole i Grindsted fik de 16-årige gymnasieelever en rundvisning i minderne fra 1940-1945, og efter seks timers arbejde med emnet fik de lejlighed til at stille spørgsmål og diskutere med modstands- og museumsfolk.

"Hvor kommer jeres samling fra?" og "Er det tilladt at udstille hagekors i Danmark?" var nogle af de tyske elevers spørgsmål til den ældre danske generation.

De tyske elever er på 14 dages studieophold på Grindsted Gymnasium, og det er efter deres eget ønske, at et af emnerne blev verdenskrigen. De kommer fra Erfurt i det tidligere Østtyskland, og måske derfor har der været lagt ekstra låg på diskussioner om nazismen.

Ja til hagekors

Til spørgsmålet om hagekors - som ikke må udstilles i Tyskland - svarede

Jens Skov fra Grindsted Museum, at det absolut ikke er forbudt at udstille dem, for hvis man skal have noget at vide om 2. Verdenskrig, så skal de symboler simpelt hen med.

Modstandsmand Rudolf Nielsen fra Grindsted fortalte forsamlingen, at der i Syd- og Vestjylland blev taget flere end 200 modstandsfolk - heraf alene 50 i Grindsted - til fange, da den lokale modstandsbevægelse blev revet op.

6000 danskere blev sendt i tysk fangenskab, og heraf døde 10 procent. På den anden side kunne han berolige den tyske ungdom med, at modstandsbevægelsen ved jernbanesabotager ikke var ude på at slå tyskere ihjel - snarere at forsinke deres transporter, så der var nærmest tale om en form for diplomatisk krigsførelse.

Jydske Vestkysten spurgte de tyske elever, om krigen og tyskernes rolle var noget, der burde glemmes snarere end diskuteres så meget.

Tyske Joy svarer:

- Det skal ikke glemmes, men det skal heller ikke bygges op til verdens største begivenhed. Vi unge tyskere er lige så kritiske som den danske ungdom, så vi vil først og fremmest gerne lære sandheden at kende.

Danske Rasmus fra Grindsted supplerer:

- Jeg synes, at vi skal tilgive tyskerne. Vi skal ikke tro, at de stadig er nazister, og vi skal sætte dem fri af rollen som de skyldige. Vi skal lære af erfaringerne fra krigen, men vi skal ikke se danskerne som helte og tyskerne som store svin.

Tidligere modstandsmand Willy Mørk Nielsen fra Thy fortalte de unge træk fra hans tid som tyskernes fange i Brandenburg-fængslet.

Planer faldt med mur

Han har udgivet en bog om fængselstiden med titlen "Man blev aldrig den samme", og han kunne fortælle, at den var på vej til en tysk oversættelse, men det blev stoppet, da muren mellem Øst- og Vesttyskland faldt.

Han og hans kone - tidligere folketingsmedlem Dagmar Mørk Jensen (R) - havde mødt den østtyske leder Honecker, der gik varmt ind for, at bogen udkom på tysk, men da Honecker i 1989 blev afsat og senere sat i fængsel, blev der sat en stopper for de planer.

Lektor Margrethe Lundorf fra Grindsted Gymnasium var en inspirerende ordstyrer for debatten, og hun understregede, at emnet blev taget op udelukkende på de tyske gæsters anmodning.

Konfrontationen kunne slutte i fællesfolkelig forståelse, da Mogens Hansen fra Grindsted Museum sagde, at et folk kan aldrig være skyldigt - det kan kun enkeltpersoner.

Dagmar Mørk Jensen slog trods egne og mandens oplevelser med tyskerne fast:

- Man har ikke fælles skyld - kun fælles ansvar.

VMJ

RUNDE DAGE

Ved *Minna Dahl*,
Sdr. Fasanvej 53, 4th
2000 Frederiksberg, tlf. 31 19 68 06
pr. 8. oktober tlf. 38 19 68 06

Bemærk:

Der er stadig en del, der er kede af, at deres runde dage ikke er i bladet. Der er kun et sted, man kan klage over det - i den afdeling, man er tilmeldt. Redaktionen har ingen fødselsdagskartotek, vi har kun indberetningerne fra diverse afdelinger at holde os til. Samtidig gøres opmærksom på, at runde dage i 1998 skal indsendes senest 15. september. Helst kun for første halvdel af året. Og hvis der er mulighed for det, meddel dødsfald for indsendte runde dage.

Venlig hilsen *Minna Dahl*

9. august

Ruth Bekker Knudsen, 70 år
Kratvej 2, 9240 Nibe

18. august

Kaja Liebe Hansen, 75 år
Skelagervej 153, 9000 Aalborg
Torben Ømark, 85 år
Vangen 1, 9400 Nørresundby

19. august

Elly Jakobsen, 75 år
Tværgade 10, 9300 Sæby

20. august

Ruth Honore, 75 år
Neppensvej 18, 9900 Frederikshavn

22. august

Else Palm, 75 år
Godfreds Hansensvej 38, 8200 Århus N

23. august

Hans Mortensen, 80 år
Priorensvej 55, 5600 Fåborg
Anny B. Linde, 75 år
Vestergade 5, 6800 Varde

24. august

Karen Hansigne Skytte, 85 år
Brendstrupvej 31, 8200 Århus N

25. august

Frank Bertel Iversen, 80 år
Tranedalen 1, 2635 Ishøj
Erik Hansen, 80 år
Skrænten 7, 9520 Skørping

27. august

Aage Rosager, 80 år
Højskolevej 34, 5882 Vejstrup
Poul E. Knudsen, 75 år
H. Smidtsvej 40, 9000 Aalborg
Peter V. Jørgensen, 75 år
Hannesvej 19, 9970 Strandby

28. august

Poul Christensen, 75 år
Vester Brogade 4 B, 9400 Nørresundby

1. september

Agnes Fjeldsted Holm, 85 år
Mariagervej 1 C, 8900 Randers

2. september

Poul Mortensen, 80 år
Carl Bernhardavej 16,2, 2000 Frederiksberg

3. september

Georg Erling Andersen, 80 år
Buchenwaldklubbens sekretær
Kongshaven 42 A, 2500 Valby
Åbent hus 10-16

8. september

Elna Andersen, 85 år
Brotorvet 5,2, 8220 Brabrand

9. september

Kamma Klitgård Poulsen, 85 år
Engdalsvej 73, 8220 Brabrand

11. september

Henning Andersen, 75 år
Krigssejler
Grevsensgade 20st, 4220 Korsør

12. september

Harald Mikkelsen, 75 år
Aahavevej 28, 9300 Sæby

15. september

Karl Børge Karlsen, 80 år
Æblevænget 84, 6000 Kolding

16. september

Willy Andersen, 80 år
Jydeholmen 43,2, 2720 Vanløse

18. september

Thorvald Nielsen, 75 år
Krigssejler - Engvej 69, 2791 Dragør

Anna Sofie Weesgård, 85 år

Polarstjernevej 8, 9990 Skagen

19. september

Emmy Eskildsen, 80 år
Nansensgade 22, 5000 Odense C

20. september

Inger Hansen, 75 år
Fjordgade 15, 9670 Løgstør
23. september

Anna Bremer Sørensen, 80 år
Kastetvej 74, 9000 Aalborg

Chr. Fusager, 80 år
Solvangsvej 4,1, 9000 Aalborg

28. september

Bent Jensen, 70 år
Ipsensvej 1, 8240 Riisskov
Peder Nielsen, 80 år
Sachsenhausen 73087
Døcherslundvej 59, 5000 Odense C

30. september

Astrid Thomsen, 80 år
Gyvelvej 46, 7500 Holstebro

1. oktober

Ejnar Sørensen, 75 år
Skovvangsvej 180, 8200 ÅrhusN

5. oktober

Orla Vesterled, 80 år
Solgårdsvvej 80, 5210 Odense SV

9. oktober

Verner Højgård Jensen, 75 år
Hvedevangen 12, 8200 Århus N
Edith Toft, 80 år
Georg Krügersvej 40
8600 Silkeborg

12. oktober

Ove Svane, 75 år
De Lichtenbergvej 47, 8500 Grenå
Ole Martinussen, 70 år
Bruuns Allé 20, 5700 Svendborg

17. oktober

Frits Pedersen, 80 år
Enggårdsgade 38 C, 9000 Aalborg

19. oktober

Arne Dyrbo Rasmussen, 80 år
Langgade 66, 8900 Randers
Poul Pedersen, 75 år
Skibelundsvej 28,3, 2720 Vanløse

20. oktober

Adolf Nielsen, 80 år
(Buchenwald-Neungamme-Mühlberg)
Vilh. Kyhnsvej 23, 5230 Odense M
Kaj Glasius, 75 år
Debelvej 19, 2730 Herlev

21. oktober

Inger Ernst, 75 år
Metavej 4, 9000 Aalborg

25. oktober

Valdemar Petersen, 75 år
Dannersvej 3, 6000 Kolding

29. oktober

Ejgil Petersen, 75 år
(Krigssejler) - Revvej 16 D, 4220 Korsør

Anna M. Nielsen, 75 år
Bredgade 7, 9440 Aabybro

5. november

Ejvind Larsen, 80 år
Ny Strandvej 104, 3050 Humlebæk

6. november

Kaj Nielsen, 75 år
(Sachsenhausen 75134)
Stolpedalparken 40, 9000 Aalborg

11. november

Judith Jensen, 75 år
Tunøvej 12, 9900 Frederikshavn

12. november

Jørgen Josiassen, 85 år
Bernadottegården
H.H. Kochsvej 4, 4000 Roskilde

16. november

Emma Christensen, 80 år
Snedkervej 24,1, 4200 Slagelse

18. november

Ella Toftegård, 75 år
Gl. Toldbodvej 4, 5400 Bogense

Julen kommer!

Af hensyn til vore udenlandske abonnenter gør vi allerede nu opmærksom på, at det formødelst kr. 100,- lader sig gøre at få en julehilsen i bladet i form af navn og adresse i årets sidste nummer.

Bestilling: Senest 20. september til Dagmar Mørk Jensen. Se adresse, telefon og fax side 2.

På grund af redaktionens ferie

vil næste nummer af MODSTANDSKAMPEN udkomme omkring den 15. november. "STOF" til bladet skal dog som tidligere være redaktionen i hænde senest den 1. oktober.

Fra foreningerne

Krigssejlerne

Lidt om Skoleskibet DANMARK 1939/40, hvor vi endte i Jacksonville FL USA i april 1940. 100 elever (vi var 120) kom i skibe fra Norge eller

I Mindebogen i Holmens Kirke står:
HANS ERIK JEPSEN. PRIVATE NR.
A. 22402 CANADIAN ARMY. FØDT
10.08.1922, DØD 19.08.1942 VED
DIEPPE, FRANKRIG.

Panama inden udgangen af 1940. En af dem var Hans Erik Jepsen, #84, i THE BLACK WATCH.

Hans brev til skibsfører af 22. juni 1940 fortæller alt, hvad vi elever tænkte, og 12 elever omkom under krigen både i RAF, RCAF og RCAF.

JEPSEN, Hans Erik (lb. nr. 966) født den 10. august 1922 i Sadolinsgade 146, Odense.

Lørdag den 22. juni 1940 fik Hans Erik landlov for at besøge en tidligere ven, J. Thingpun, i weekenden. Hans Erik kom ikke tilbage til skoleskibet, men skibsfører Knud Hansen modtog et brev, der i store træk lød sådan:

Kære Kaptajn. Jeg kan ikke vente længere. Danmark er besat. Norge har opgivet sin Heltemodige Kamp i Landet. Holland, Belgien og Frankrig har overgivet sig, snart vil Tyskland tage hele Europa, og England har brug for alle. Jeg maa tage til Fronten. Jeg undskylder, at jeg stak af, men jeg var bange for, at det vilde tage for lang Tid, hvis De skulde faa mig til Canada paa den vante Maade, saa tog

jeg Chancen selv. Hvis jeg har kostet Skibet Penge, vil jeg selvfølgelig tilbagebetale dem, naar jeg kommer igen. De maa ikke være vred paa mig eller tænke daarligt om mig. Jeg vil ikke bringe Skam over Skoleskibet DANMARK. Jeg kan kun stole paa en Ting, og det er, at gaa ind i den Canadiske Hær. Det er bare lige mig. Jeg gaar ind i den meget snart. Bedste Hilsener til alle om Bord. Jeg skriver igen, naar jeg virkelig er gaaet ind i noget Storslaaet. Deres Hengivne Nr. 84.

Han Erik gik ind i Canadian Army som Private Nr A 22402.

19. august 1942. Britiske tropper lander på Nordfrankrigs kyst. Angrebet udføres af 6000 mand, hvoraf de 5000 er canadere. Landgangen finder sted på begge sider af DIEPPE, hvor havnen, forsvarsanlæggene, radarstationer, m.v. skal ødelægges. Men formålet er også at prøve det tyske forsvars styrke, og det var for stærkt. I løbet af 6 timer faldt 4300 mand, og en af dem var Hans Erik, soldat i THE BLACK WATCH.

Krigssejlere besøger Mindeankeret og Christiansborg

Den 5. maj mødtes godt en snes medlemmer af foreningen "Allierede krigssejleres Veteranforening" til en højtidelighed ved Mindeankeret i Nyhavn for at mindes de af vore kammerater, som fandt deres grav i havet under krigens farlige sejlads. Alle blottede hovedet og formanden udtalte et æret være deres minde, hvorpå der blev lagt en smuk blomsterdekoration ved ankeret.

På programmet stod også en rundtur med kanalbådene, men da vejret var både koldt og regnfuldt, måtte vi aflyse sejlturen. Da der imidlertid var et par timer til vi skulle være på Christiansborg, måtte vi søge ly for vejr og vind og det gjorde vi så på et hyggeligt sted i Nyhavn, som jo idag er et yderst mondænt område, der på ingen måde minder søfolk om "gode gamle dage".

Tommy Dinesen, som er søfartsordfører for SF og selv har sejlet på de syv have, og som siden da har været medlem af folketinget i henved 17 år, havde været så venlig, at modtage os og vise rundt i det store hus, og det gjorde han på en yderst kompetent måde. Vi fik en interessant rundvisning krydret med små historier fra dagligdagen derinde. Da der var en vigtig afstemning i salen, den pågældende dag hvor T.D. naturligvis måtte være til stede, havde han arrangeret en videoforestilling for os om fol-

Tommy Dinesen viser rundt på Christiansborg.

ketingsmedlemmernes program i en tilfældig uge. Under besøget derinde fik vi også hilst på Poul Nyrup Rasmussen, som ønskede os en fortsat god dag. Til sidst var vi samlet i SF's udvalgsværelse som ligger på en af de øverste etager med en pragtfuld udsigt over Københavns havn. Her var der en kort spørgetid, hvor T.D. svarede beredvilligt på de mange spørgsmål, adskillige af os fik revide-

ret opfattelsen af hvad der egentlig sker af vigtige afgørelser derinde. Kort fortalt kan besøget betegnes som både meget interessant og lærerigt.

Vi sluttede med en udmærket frokost i cafeteriaet derinde, desværre var alt optaget i snapstinget den dag, men ingen gik sultne derfra af den grund.

Grete Schou

Buchenvald klubben

Stiftelsesfest

Fredag den 19. september 1997, kl. 13.30 afholder Buchenwaldklubben stiftelsesfest.

Det er i år 52 år siden, at klubben blev stiftet, og vi afholder festen på politistation 1, Halmtorvet, og indleder med spisning af følgende menu: Røget laks rullet om asparges, gammeldags oksesteg med løg og andre grøntsager, og frisk frugt med cre-

mesauce, afsluttende med kaffe og småkager. Alt dette får vi for 150,- kr. pr. person.

Efter middagen spiller Poul Ebbe op til nogle timers dans.

Tilmelding er nødvendig, og den foregår ved, at man senest den 8. september på giro 6 17 60 03, Buchenwaldklubben v/ Ernst Steen, Vendersgade 6-4 th., 1363 København K.,

indbetaler for antallet af de deltagende personer.

Dagen indleder vi med at lægge krans ved monumentet på Bispebjerg Kirkegård, kl. 08.45, hvorefter vi fortsætter til Politigården for at deltage i mindehøjtideligheden der kl. 10.00.

Venlig hilsen
Bestyrelsen

Neuengammeforeningens generalforsamling

Neuengammeforeningen holdt sin ordinære generalforsamling den 21. april 1997 kl. 13.00 i Jord- og Betonarbejdernes mødelokale i Kompagni-stræde.

Det var en stor forsamling, der var mødt op. Man indledte generalforsamlingen med at indtage de annoncerede håndmadder, der dog viste sig at være et veldækket tag-selv bord med alskens dejlig mad.

Efter spisningen bød formanden Helge Hansen velkommen og bad forsamlingen om at mindes de mange kammerater, vi havde mistet i den forløbne periode. Forsamlingen mindedes de afdøde stående med et minuts stilhed.

Man gik derefter over til forhandlingerne, og som første punkt valgtes Mogens Henrik Nielsen, Roskilde til dirigent. Dirigenten kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovlig indkaldt. Formanden Helge Hansen fik derefter ordet til beretning.

Helge gav en udførlig beretning for årets aktiviteter, som havde været betydelige. Foreningen havde holdt tre bestyrelsesmøder, desuden havde man deltaget i Fange-Sammenslutningens møder og dennes repræsentantskabsmøde.

Den årlige Pilgrimsfærd blev gennemført i dagene 8.-12. september 1996 og gik bl.a. til Porta Westfalica, hvor vi blev modtaget på rådhuset af borgmester Heinrich Schäffer og kommunalbestyrelsen. Det lykkedes

at få adgang til "Stollen", hvor fanerne i sin tid arbejdede - alt i alt en tur som vi fik mange blomster for.

Vor nytårsfest blev holdt den 25. januar 1997 på Bernadottegården. Vi havde den glæde, at der var tilmeldt 92 deltagere - det største antal så langt Helge kunne huske tilbage. Foreningen havde inviteret Holger Reetz Funder og lederen af Dansk Røde Kors asylcentre Jørgen Chemnitz, som fortalte om Reetz Funders arbejde i Røde Kors. Helge redegjorde for det store arbejde som Reetz Funder havde udført med at skaffe Røde Kors pakker og gennemførelsen af hjemtransporten af os kz-fanger i 2. Verdenskrig. Herefter overrakte Helge foreningens æresstatuette til Holger, hvilket han takkede varmt for.

Helge afsluttede her sin beretning, som blev vedtaget uden diskussion.

Man gik derefter over til dagsordenen punkt 3: Regnskab. Her forelagde Søster et smukt regnskab, der viste et mindre underskud. Dette må siges at være flot - når man tager de aktiviteter i betragtning i årets løb. Regnskab blev vedtaget med akklamation.

Punkt 4: Indkomne forslag - der forelå ingen indkomne forslag.

Punkt 5: Valg. På valg var følgende: Til bestyrelsen Søster Lærche, Henning L. Jensen, Bent Mouritzen og Hans Sørensen. Suppleanter til bestyrelsen: Ernst Nielsen og Carl Heisel. (Begge for et år). Fanebærer: Carl Heisel. Revisorer: Knud Lyng og Jørgen Jønsson. Revisor suppleant: Frede Brigsby, (alle for et år). Alle fik genvalg. Punkt 6: Foreningens fremtid og fremtidigt arbejde. Formanden Helge Hansen tog her ordet og udtalte: - En forening består jo - som bekendt - af et antal medlemmer og en bestyrelse. En forudsætning for, at en forening kan bestå - må jo være en god funktion - et godt kammeratskab - og så naturligvis - medlemmernes interesse. En bestyrelse er alene til for medlemmerne og dens fornemste opgave må være at arbejde til gavn for dem.

Vi har i det forløbne år haft mange aktiviteter - og derfor vil jeg her spørge medlemmerne: Er der nogen, der

ønsker, at vi skal skære ned på vore aktiviteter, så vil jeg gerne se nogle hænder, ingen markerede.

Er der nogen der ikke ønsker, at vi skal fortsætte - i så fald vil jeg gerne se nogle hænder, ingen markerede.

Nu skal jeg - naturligvis - spørge bestyrelsens medlemmer. Er der nogen af jer - der ikke ønsker at fortsætte? Ingen meldte fra. På denne baggrund vil jeg også gerne fortsætte et år til - eller til I ønsker en ny formand. Og jeg skal også tilføje - tak for tilliden. Formanden fortsatte derefter med det fremtidige arbejde.

Vi har planlagt en rejse til Berlin med henblik på at besøge Sachsenhausen & Ravensbrück. Det bliver en tur med start fra København den 25. august. Færden vil vare 6 dage og bliver i samarbejde med 65 rejser, som sørger for hoteller og transport. Fra Berlin køres til Celle, hvor vi har overnatning, og derfra til Hamburg, hvor vi vil se det nye mindesmærke i Finkenwerder. Derefter slutter vi - som altid i Neuengamme.

Neuengammeforeningen fylder 35 år i dette år - den 26. maj. Vi har hvert femte år markeret fødselsdagen. Dette agter vi også i år ved at arrangere en heldags tur ud i det blå engang i juni.

Under punkt 7, eventuelt redegjorde Mogens Henrik Nielsen for den måde man orienterede nyansat personale på Bernadottegården om kz-syndromet.

Man havde bl.a. udgivet en pjece, skrevet af Jørgen Barfod om Bernadottegårdene og deres baggrund, og man var ved at indrette en mindestue i Bernadottegården i Roskilde for Bernadotte og transporterne, Sv. Larsen bragte en tak til bestyrelsen for udført arbejde og glædede sig over, at man fortsatte arbejdet.

Formanden Helge Hansen kunne derefter afslutte generalforsamlingen med en tak til dirigenten og forsamlingen.

N.K.

*Pr. 8. oktober
ændres redaktionens
telefonnr.
fra det nuværende
31 19 68 06
til 38 19 68 06.*

Neuengammeforeningens mindemøde ved Helligåndskirken

52 år for befrielsen

Søndag den 20. april 1997 kl. 19.00 holdt Neuengammeforeningen sit årlige mindemøde for befrielsen fra KZ-lejren Neuengamme ved monumentet for den ukendte koncentrationslejr fange ved Helligåndskirken i København.

Trods den kølige aprils-aften, var det en stor forsamling formanden Helge Hansen kunne byde velkommen.

Helge gav ordet til årets taler, tidligere leder af Frihedsmuseet i årene 1971-87, Jørgen H. Barfod, som sagde:

- I dag for 52 år siden blev KZ-lejren Neuengamme forladt af Gestapo.

Vi var så heldige, at vi danske og nordmænd var blevet evakueret med de såkaldte "Hvide Busser", mens alle de andre fanger fra lejren måtte slæbe sig den lange tur til Østersøens kyst for der at blive bragt ombord i nogle store dampere, der siden blev bombet og 7000 KZ-fanger fra Neuengamme druknede.

Forinden var adskillige af vore kammerater under det daglige arbejde blevet drevet til døde af Gestapo og deres håndlangere.

Vi husker sikkert alle den dag, da vi kørte over grænsen ved Kruså med de hvide busser. Det var et nyt liv, der bød sig. Vi har sikkert forskellige oplevelser fra denne dag. I den bus, hvor jeg sad i, var der helt stille. Vi var alle grebne af den højtid det var at blive født på ny, og vore øjne var fugtige af bevægelse.

De grusomheder, som vi havde været øjenvidner til, og som vi selv havde oplevet på vores krop har vi nu i de mange år, der siden er gået, søgt at fortælle om i det håb, at man ville forstå, at noget sådant ikke måtte gentage sig.

- Det har desværre vist sig, at vi ikke har råbt højt nok. Stadig hører vi i vore dage om grusomheder i koncentrationslejre rundt om i verden. De lejre som Stalin og Hitler oprettede har fået efterfølgere alt for mange steder.

Det er uhyggeligt at høre om beretninger fra det tidligere Jugoslavien, fra asiatiske lande og fra Afrika.

Man føler en afmagt, men det bør dog ikke standses i at kæmpe videre mod råheden og grusomhederne.

Når vi står her i dag ved asken af den ukendte kz-fange mindes vi vore kammerater, som vi måtte efterlade dernede. Vi har hver især nogle gode venner, som vi måske også så bukke under, uden at vi kunne gøre noget til hjælp.

Det var hårdt, og det var umenneskeligt.

Om vi forstår at få de nye generationer til at forstå ondskaben er desværre et spørgsmål. Vi kan blot håbe.

Vi er nu som bedsteforældre måske kommet i en bedre situation, da børnene ofte lytter mere til "bedste" end til mor og far. Jeg tror også, at der i denne tredje generation er kommet en større interesse for tiden under besættelsen, og derfor også en større lydhørhed over for vore beretninger.

Måske er jeg en blåøjet optimist, men vi kan da håbe.

Rædslerne fra dengang kan aldrig slettes af vore erindringer. Det man måske kan kalde "livet" som fange,

var ufatteligt og næppe et liv, og derfor er det ekstra uhyggeligt, at mens vi står her velnærede og mindes de onde tider, så er der andre steder på kloden mennesker, der må gennemgå lidelser mage til dem vi kendte.

Lad os derfor aldrig stoppe med at kæmpe mod disse uhyrligheder, og lad os nu her mindes vore faldne kammerater, men lad os også tænke på de tusinder, der i dette øjeblik lider rundt om i verden.

Efter disse alvorlige ord nedlagdes blomster og kranse ved monumentet. Foreningens krans blev nedlagt af foreningens tidligere formand Jørgen Lind, Farum.

Derefter sang forsamlingen det sidste vers af "Altid Frejdig...".

Efter højtideligheden var der samvær til fælles kaffebord med lagkage i Jord- og Betonarbejdernes lokaler i Kompagnistræde.

N.K.

3 PIGER DRIVER HOTEL

i København

Vi er *prismæssigt* de bedste

Tro os ikke!!!
Prøv selv !!!

COPENHAGEN
Ibsens Hotel
Vendersgade 23
1363 Kbh. K.
Tlf. 33 13 19 13
Fax 33 13 19 16

Vi er ikke som de andre
- vi er noget for os selv...

På udflugt med Neuengammeforeningen

Den 9. juni i anledning af foreningens nylig overståede 35 års fødselsdag.

Igen et meget vellykket arrangement - lutter glade og også forventningsfulde deltagere, vi anede nemlig intet om, hvor vi skulle hen. Vi startede fra Sjelør station kl. 9, og efter en uge med sol og varme begyndte det selvfølgelig at regne, da vi kørte ud ad Roskildevej. Helge var nærmest knust, - åh, tænkte jeg, og andre måske også, vi skal sikkert langt, så det ændrer sig nok. Men vi skulle slet ikke langt, tværtimod, vi drejede af mod Hedehusene og standsede lidt efter ud for noget, der mest af alt lignede en nedlagt jernbaneoverskæring, yderst beskeden endda. Det viste sig at være en veteranbane, og Helge meddelte, at om lidt ville et lille tog med åbne kreaturvogne, som en del af de tilstedeværende jo havde prøvet før, køre frem. Det var holdt op med at regne, men der blæste en meget kold og fugtig vind. Vi frøs, så vi næsten klappede tænder, men jeg tror, vi allesammen alligevel fandt turen både sjov og interessant. Da vi kom tilbage til bussen, fik vi en Gl. Dansk at varme os på, - herligt.

Det regnede nu igen, men heldigvis klarede det snart op og blev virkelig fint vejr. Vi kørte mod Tune og Havdrup bl.a., og noget efter til Ejby og mod Borup og Dyndet. Pludselig endte vi i en grusgrav, men det var med vilje, der skulle være ølpause. Så gik turen til Dyndet (ikke i Dyndet), og her skulle vi indtage frokosten i traktørstedet »Malerklemmen«, den rene idyl var det. Området hører vist under Svenstrup Gods.

Glade og nu også mætte kørte vi videre, men at følge med i, hvor vi kørte hen, var nærmest umuligt. Så var det mod Ringsted, så mod Næstved bl.a., men til sidst stoppede vi ved »Gulerodshuset«, hvor man ventede os med kaffe og fødselsdagsskage, det smagte godt.

Det er helt umuligt at nævne alle de stednavne, veje og afkørsler, vi enten passerede eller kom i nærkontakt med. Vi diskuterede meget, hvor vi mon skulle indtage middagen, vi var tæt på at indgå væddemål. Der ville ikke have været nogen vinder, ingen af os var i nærheden af endestationen. Inden da gjorde vi et stop

ved Tystrup-Bavelse sø, øl- og vandkasserne kom igen ud af bussen, som nu var meget varm, så vi nød den smukke udsigt sammen med lidt flydende.

Næste stop var Birkegårdens Haver i Tågerup (i nærheden af Ruds Vedby). Dette smukke haveanlæg er 7.000 m², men det er noget, der skal ses, det kan ikke beskrives her. Nævnes skal det dog, at der også er en stald med forskellige husdyr, som endda må berøres. Legeplads og café findes også på stedet.

Nu nærmede spisetiden sig, og vi havde stadigvæk ikke den mindste anelse om, hvor vi skulle indtage middagen. Man kan vist godt sige, at Søs og Helge »kørte os i skoven«.

På en eller anden måde var vi pludselig i Reersø, hvor vi skulle se efter haleløse katte, men vi så ingen, vi stod nede ved vandet. Igen ind i bussen, som satte i gang, men det var næsten fup, for et øjeblik efter drejede vi ind til venstre til Reersø kro, og her skulle vi være.

Til kroen hørte en dejlig gårdhave, hvor vi dalede ned til en velkomstdrink. Inde i de lavloftede stuer var der dækket op til en 3 retters menu, det var virkelig dejligt. Maden var god, vinene ligeså og snakken gik lystigt ved bordene. Palle, som var med på turen sammen med Solveig, havde taget sin harmonika med, og den var han så flink at traktere, mens vi spiste, og senere også mens vi drak kaffe i gårdhaven.

Så gik turen hjemad, det blev sent, men stemningen var i top lige til det sidste. En virkelig dejlig dag med en masse vidunderlig dansk natur.

TAK, Søs og Helge, jeg vil foreslå jer, at I begynder at gå med hat, så har I et sted at sætte fjerene, der kommer en ny efter hver tur, lader det til. Jeg glæder mig i hvert fald allerede til næste gang.

Grete Weis

Her et udsnit af deltagerne i Neuengammeforeningens 35 års fest, »kigger« ud over Tystrup-Bavelse sø.

Møde i Horserød på 56års dagen for grundlovsbruddet

Ca. 200 mennesker i alle aldre samledes den 22. juni foran Per Ulrichs monument, »Håbets Port« i Horserød.

Der indledtes med nedlægning af blomster og dekorationer ved monumentets sokkel.

Horserødforeningens formand Villy Karlsson bød velkommen og gav ordet til spanienskæmperen Villy Fuglsang, der udtalte, at efter befrielsen levede håbet om et fredeligt samliv mellem nationerne efter de to frygtelige og blodige krige i århundredets begyndelse.

Den preussiske konge Frederik den Store spurgte en forsamling, hvilket folk der var det bedste. Han svarede selv: Det var det danske, thi gennem tiden havde det altid haft de dårligste regenter, men det bestod dog stadig.

Det danske folk overlevede også den sidste krig.

I det daværende Folkeforbund stemte regeringen Stauning som den eneste imod fordømmelsen af Hitlers traktatbrud, der var hans åbenbare krigsforberedelser.

Som det eneste nordiske land indgik Danmark en ikkeangrebstraktat med Tyskland, mens de andre nægtede Tyskland denne tillid.

Efter Hitlertysklands nedkæmpelse af Holland-Belgien-Frankrig udtalte vor regering, at disse sejre havde slået verden med beundring og lagde op til en nyordning af Europa under tysk ledelse (Neuropa), og der planlagdes en mønt og toldunion (den tids ØMU).

22. juni 1941 fængslede den samme regering danske kommunister i et antal flere gange større end krævet af besættelsesmagten. Stauningsregeringen foretog dette grundlovsbrud med demonstrativ beredvillighed, og dets politi effektuerede det for størstedelen med største nidkærhed. Ydmygheden overfor tyskerne skjultes ikke.

I dag synes regeringen og myndighederne ikke at have lært af fortidens fejl. De ligger på maven for Neuropas efterfølger, EU.

Ligesom danske regenter svor til enheden mellem det tyske Holsten

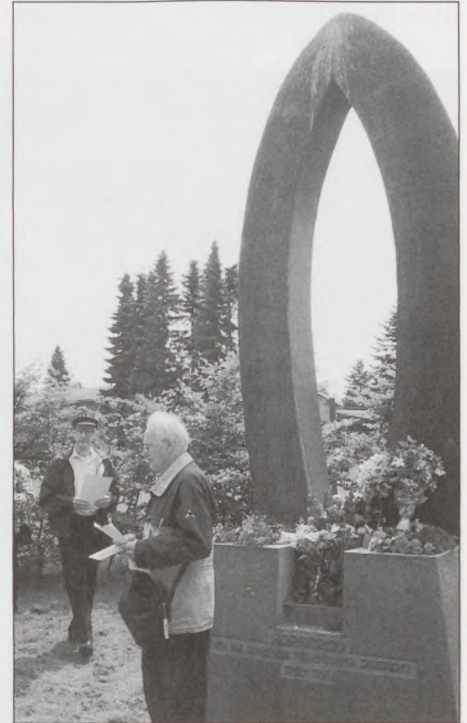
og det danske Slesvig, der førte os frem mod katastrofen i 1864, således gennemfører nu myndighederne dannelsen af en dansk-tysk region indenfor EU.

Vi blev i 1941 indespærret, fordi vi fortalte sandheden om Hitlertysklands politik og hensigter.

Heller ikke i dag skal vi tie overfor de planer, der nu lægges i Bruxelles.

Efter Villy Fuglsangs tale, sang forsamlingen frihedssangen og fortsatte det kammeratlige samvær ved en frokost i Pindemosen.

Peder Sægård

Villy Fuglsang holder talen ved »HÅBETS PORT«. Horserød, den 22. juni 1997.

Villy Karlsson og Gerda Sægård nedlægger blomsterne ved »HÅBETS PORT« den 22. juni 1997.

Landsstævne

Med 56 deltagere holdt Landsforeningen Gestapofangerne i dagene 14.-15. juni landsstævne i Kolding.

Stævnet var tilrettelagt af Randersafdelingen og havde det smukt belig-

gende "Hotel Koldingfjord" som hovedbase. Hotellet blev i sin tid opført og fungerede gennem mange år som "Julemærkehjem". En af stævnets kvindelige deltagere kunne nik-

ke genkendende til bygning og omgivelser. Hun havde som barn ophold på julemærkehjemmet.

Efter indkvartering og kaffebord lørdag eftermiddag besøgte hovedparten af stævnedeltagerne Koldinghus, mens et mindretal valgte at se på kunst i Kunstmuseet Trapholt. Siden forenedes man til kransedlægnings ved Koldings frihedsmonument ved Slotssøen.

Under besættelsen kom adskillige fangetransporter gennem Kolding, og i taknemlighed over den hjælpsomhed og opmuntring, som DSB-ansatte dengang havde vist ved forskellige lejligheder, var til festmiddagen lørdag aften inviteret et medlem af DSB's pensionistklub i Kolding, Chr. Ibsen med hustru. Chr. Ibsen fortalte om "dengang", og der blev også talt af bl.a. Viggo Eriksen fra Jyllandskorpset og af Grethe Karstensen.

Søndag formiddag havde landsstævnet et rullende forløb - med bustur først til Skamlingsbanken, hvor der blev lagt krans ved mindesmærket - klokkestabelen - for modstandsbevægelsens faldne i Syd- og Sønderjylland, - dernæst til det forholdsvis nyåbnede Genforenings- og Grænsemuseum, der ligger vis-à-vis Den gamle Grænsekro og et halvt hundrede meter nord for den '64-grænse, som Christian X på den hvide hest overskred i 1920.

Turen tilbage til Kolding og den afsluttende stævnefrokost foregik ad små idylliske veje i det genvundne land. Hans Rasmussen fra Christiansfeld var en kyndig guide, også i hjembyen, hvis historie han fortalte, og hvor han fik overtalt buschauffør Bo til et stop i nærheden af Brødrømenighedens Bageri. På forbløffende kort tid svandt det betragteligt i butikkens beholdning af honningkager.

Et godt landsstævne fik et festligt punktum.

V.T.

Frihedsmonumentet ved Slotssøen i Kolding. Landsforeningen af Gestapofanger har nedlagt den smukke krans.

Landsforeningens formand J.E. Finderup og Randers afdelingens kasserer Ejner Hulsten i "hyggesnak".

Klip fra aviser og blade

Påståede russiske partisaner hænges af Værnemagten i oktober 1941. Værnemagten deltog her i en krig, som ikke bare var rettet mod modstandernes hær men mod hele befolkningen. Der var tale om en bevidst udsultningspolitik, en partisan-kampagne, da der ingen partisaner var, og et organiseret mord på millioner af krigsfanger. Værnemagten deltog også aktivt i massebordet på jøderne. Hvor frygtelig konklusionen så end er, må det konstateres, at de handlinger Værnemagten begik på Østfronten ikke bare var resultatet af den brutalisering af soldaternes sind, men af en nøje planlagt, brutal og dybt kriminel krigsførelse.

(Fotografi af Heinrich Hoffmann til officielt tysk billedblad).

Krigen som den tyske værnemagt førte på Østfronten fra 1941 til 1944 var langt mere brutal end andre steder.

Blandt mange unge historikere betragtes dette ikke som en påstand men snarere som sandheden. Men hvad den ældre del af tyskerne angår, så tyder det på, at det kommer som noget af en overraskelse. Tror de det ikke, kan de læse ugeavisen Die Zeit i marts måned d.å. der har beskrevet vandredstillingen: Udryddelseskrig Wehrmachts. Denne udstilling er på Hamburg Socialforskningsinstitut foranledning på turné i Tyskland.

Med denne fotoudstilling mistede- endegyldigt- Wehrmact sin dyd.

Klip fra aviser og blade

Politiken den 11. maj 1997

Historisk chok i Schweiz

Afsløringer af nazi-håndlangere i Alpestaten vækker bestyrtelse

Zürick, The Economist.

Regeringen og bankerne i Schweiz kom under fornyet pres, da den amerikanske regering 7. maj udsendte en stærkt kritisk rapport om de schweiziske bankers manglende udlevering af værdier til efterkommere af de jødiske ofre for Holocaust. Det står mere og mere klart, at en lang række schweiziske bankfolk og politikere udmærket vidste, at pengene i bankernes hvælvinger var stjålet. Faktisk forsøgte nogle af dem aktivt at undgå tilbagebetaling til de retmæssige ejere eller deres arvinger.

Den amerikanske rapport antyder - på baggrund af nyt materiale - at der var nazisymptisører i de schweiziske banker, som selv efter krigen fortsat hindrede, at retfærdigheden skete fyldest. Rapporten omregner også en række den-

gang neutrale lande, Spanien, Portugal, Sverige og Tyrkiet, som stadig har meget at stå til regnskab for.

For blot et par uger siden kom der dokumentation for meget af guldets oprindelse, da protokoller fra den tyske Reichsbank, som man troede tabte, blev fundet. Det er nu fastslået, at de schweiziske bankkædere, også indeholder guld, der blev taget fra individuelle personer, og ikke blot formuer, som nazisterne fjernede fra tyske banker. Værdien af det stjålne guld, som befinder sig i Schweiz, anslås til mere end fem milliarder dollar.

Flere undersøgelser

Der kan ventes flere oplysninger i de kommende år, idet der er flere undersøgelser i gang. De schweiziske banker har allerede bemyndiget Paul Volcker, tidligere chef for den amerikanske natio-

nalbank, til at omgå de schweiziske bankregler i sit arbejde med at undersøge gamle konti. For flere måneder siden begyndte et panel af ni historikere på den schweiziske regerings foranledning at undersøge alle landets forbindelser med Nazi-Tyskland lige fra Hitlers magtovertagelse i 1933 og til krigens afslutning.

Et af de spørgsmål, som den nye rapport rejser, er i hvor høj grad neutrale lande kan drages til ansvar for handel med værdier, som var stjålet af nazisterne, og hvorvidt de skal holde ofrene skadesløse.

For schweizerne er spørgsmålet en stadig pine. Regeringen ønsker at vise sig bodfærdig uden derved at udsætte sig for en endeløs strøm af erstatningskrav. Udenrigsminister Flavio Cotti har udtrykt forfærdelse over, at hvis dette virke-

ligt er sandt, så er det en chokerende udvikling, men han mindede samtidig landets kritikere om den særligt udsatte situation, det lille Schweiz befandt sig.

Det bliver svært at afgøre størrelsen af og fremgangsmåden for en eventuel erstatning for slet ikke at tale om at identificere, hvem der skal stå først i køen. Der er oprettet to kompensationsfonde, men det kan vise sig umuligt at fastsætte et endegyldigt beløb. Andre schweizere er mindre angerfulde. Der er modstand mod oprettelsen af en fond, hvorfra der skal fordeles omkring 5 milliarder dollar fra den schweiziske nationalbanks guldreserver. En højrefløjs-politiker ved navn Christoph Blocher slår til lyd for en folkeafstemning under sloganet: Hvorfor skal vi ligge under for udenlandsk pres?

Mange neutrale lande undså sig ikke for at deltage i økonomisk understøttelse af Nazityskland.

Må vi få - alle - oplysninger om dette uhyggelige kapitel i denne økonomiske kriminalitet. ALLE!

Den sidste "EG" er faldet

Frode Jacobsen er den sidste store dansker fra BESÆTTELSESTIDEN. Det blev ham forundt, at være den sidste af FRIHEDSRÅDET's medlemmer, der lukkede øjnene kort før hans 91 årsdag. Frode Jacobsen vil blive husket, som den mand, der på mange rejser med tog og på cykel kørte hele landet rundt og hvervede mest intellektuelle medlemmer til Ringen. Han forstod, at skulle en modstandsbevægelse opstå mod den tyske besættelsesmagt og de danske politikere og embedsmænd, der arbejdede tæt sammen med besættelsesmagten, for at indordne Danmark i NEUROPA måtte der oparbejdes en folkelig modstand.

En folkelig modstand måtte nødvendigvis skabes gennem skrifter - illegale blade - da den legale presse-radio både af egen vilje og gennem tysk pres ikke kunne skrive "sandheden".

Frode Jacobsen arbejdede ihærdigt på, at alle danske, der var modstandere af den defaitistiske politik, som Scavenius-regeringen førte, kunne samles i et råd, således, at Danmark også i de allieredes øjne stod som modstander af Nazityskland.

Det blev FRIHEDSRÅDET, som var den samlende faktor for alle modstandsorganisationer. Kommunisterne, Dansk Samling som de politiske organisationer og 2 upolitiske organisationer, hvor Ringen var den Frode Jacobsen oprettede.

Frode Jacobsen sad som den eneste af stifterne af FRIHEDSRÅDET i dette under hele besættelsestiden.

I et interview i De Frie Danske maj 45, hvor han blev spurgt om hvad modstandsbevægelsens opgave var idag (efter befrielsen), var svaret: Vi møder ikke frem med et økonomisk program, men med et krav om forøget nationalt sammenhold og solidaritet. Det er opgaver der strækker langt ud over befrielsen. Vort program for den kommende tid kan samles i 4 punkter:

1: Afstraffelse af de folk, der har gjort sig fortjent til straf.

2: Erstatning til dem der har mistet liv eller eksistensmuligheder i kampen for friheden.

3: Orientering i internationale problemer.

4: En retfærdig og sund social lovgivning.

På et senere spørgsmål i samme interview om han ville lade sig opstille til folketinget ved det kommende valg var svaret: Jeg er socialdemokrat og har under hele krigen været medlem af socialdemokratiet. Jeg har ikke fundet nogen grund til at melde mig ud og håber ikke at få det senere.

Frode Jacobsen blev minister i Befrielsesregeringen og senere var han folketingsmedlem for socialdemokratiet i 25 år.

Socialdemokrat - ja - men ofte i opposition til partiet. Mange socialdemokratiske regeringsmedlemmer, og folketingsmænd lyttede kun modvilligt til ham. Han irriterede dem og helt galt gik det, da han i modsætning

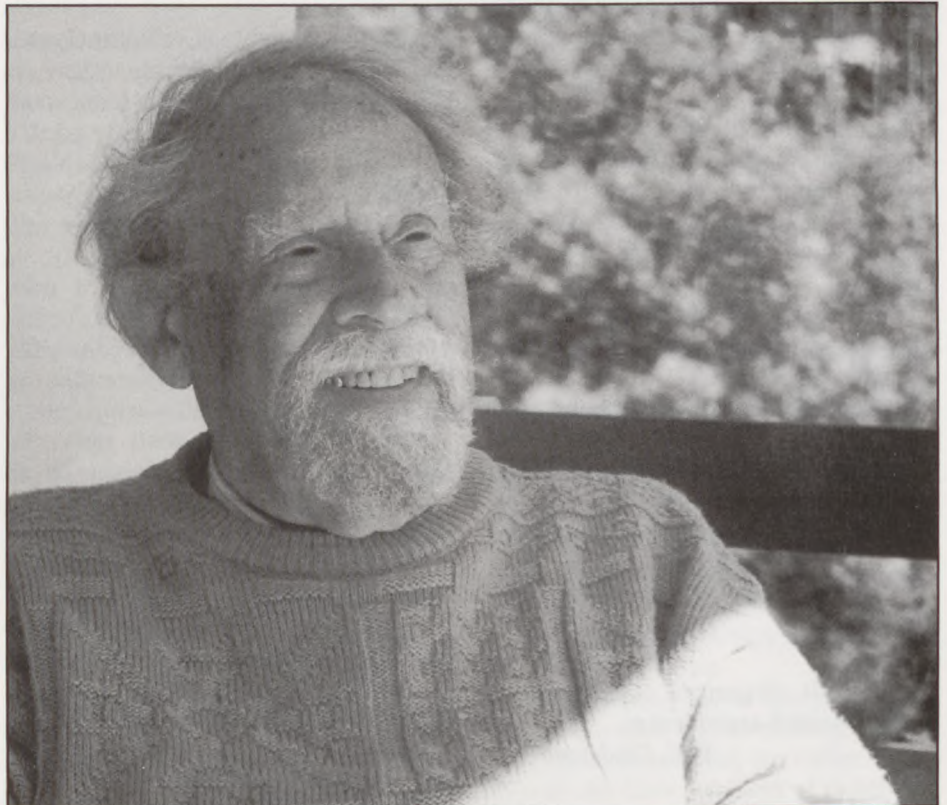
til den socialdemokratiske ledelse, der gik ind for USA's bestialske bombardementer af Nord-Vietnam talte disse bombardementer imod. Han talte ved en demonstration uden for USA's ambassade mod disse uhyrligheder, og han rejste til Nord-Vietnam for med egne øjne at se rædslerne og kom hjem og fortalte om disse.

Han hørte også til de socialdemokrater der gik imod vor tilslutning til EF.

Efter sin udtræden af det parlamentariske liv fik han endelig tid til det han egentlig ønskede at skrive. Han havde udgivet flere bøger, men som den fremragende skribent han var kom nu tre-bindsværket om tiden i Frihedsrådet og en serie erindringsbøger, som ikke kan roses nok for deres høje litterære og historiske kvaliteter.

Han var en ener - han var aldrig til salg.

Kaj Christensen

Frode Jacobsen

Et mareridt

Mandag morgen den 8. august 1994.

Jeg kan høre dem marchere, ikke så forfærdeligt langt væk, men med det typiske tyske tunge og præcise støvletramp - men det kan da ikke være mig de er ude efter?

Jeg er jo på en af mine dæk-adresser, som meget få kender. Men de kommer nærmere og nærmere - og NU - er de udenfor huset? Så hører jeg en kommando: HALT. Jeg føler skrækken krybe ind i mig - åh nej - ikke igen, ikke igen, denne gang klarer jeg det ikke, jeg er for gammel og ikke stærk nok, og til min store skræk - føler jeg at jeg er komplet lammet.

Jeg kan ikke så meget som røre en finger, eller vrikke med foden - jeg forsøger at skribe, men ikke en lyd kommer ud.

Så ringer det. En - to - tre - fire gange - stærkt. Jeg ligger helt stille og tænker. Nu er det altså forbi - livet?

Så bliver det igen stille, men jeg hører nogen pusle ved døren, som om de prøver at åbne den?

Så ringer det igen stærkt og vedvarende, men nu kan jeg pludselig bevæge mig igen, og jeg strækker min højre arm ud for at få fat i min lille FN pistol - for denne gang ønsker jeg ikke at blive taget levende - men istedet får jeg hånden på min telefon og fatter pludselig at det er DEN der ringer?

Jeg tager den op og siger HALLO - og en spansk stemme undskylder og rabler noget med - no correcto numero - og jeg lægger telefonen på igen, men opdager at jeg ryster over hele kroppen.

Men støjen ved døren er der stadigvæk, så jeg står op for at se hvad det kan være?

Trækvinden havde smækket døren i ind til soveværelset, og mine to hunde må have fået færd af at jeg var bange og ville ind til mig. De klemte sig ind til mig - som for at for-

tælle mig, at nu skulle jeg ikke være bange mere, nu var de hos mig.

Jeg satte mig på sengekanten og hvilede mit hovede i mine hænder, og prøvede på at finde mig selv igen.

Jeg mærkede at mit hjerte var uroligt og smertede, og besluttede at jeg hellere måtte tage et par stærke aspirin og en hjertepille for at få det i ro igen, og kom i tanke om - at jeg - aftenen før ikke havde drukket det glas whisky jeg havde taget med ind, så jeg tog pillerne og tømte min whisky, og sagde til hundene: Nu går vi alle ud i haven og tisser - og det gjorde vi så.

Natten var skøn og kølig, og jeg nød at føle den blide nattevind svøbe sig behageligt om min nøgne krop, og vi satte os ned alle tre - og jeg nød stjernehimmelen og duften af de mange blomster og planter.

Så opdagede jeg at jeg var klæbrig våd over hele kroppen, og det må have været den angstens sved som hundene havde fået færd af. Jeg besluttede at tage et bad - men - jeg var bange for at hoppe i poolen, for tænk om jeg igen blev ramt af den mærkelige lammelse jeg havde i sengen?

Så jeg valgte at tage et koldt styrtebad istedet, og det bragte mig i ro igen, men jeg kunne ikke lade være med at tænke, og spekulerede på det mærkelige tilfælde at "RINGNINGEN" - så akkurat, kom til at passe ind i min drøm, eller rettere mit mareridt?

Et eller andet sted, oppe i min "Computer", har der været en ordre om at huske mig på denne dato, da det netop i nat - var 50 år siden at Gestapo kom og jeg blev arresteret.

Højest uforklarligt, men nervy-stende var det, og min følelse af at det ikke var en drøm, men barsk virkelighed, var meget stærk, og jeg kan ikke erindre at jeg nogensinde har været så angst.

Og det mærkelige er, at jeg ikke har skænket den dato en tanke i lang - lang tid. MEN jeg får altså at vide, at sådan noget KAN og MÅ ikke glemmes.

Men - EN NAT jeg vil huske, LÆN-GE, MEGET LÆN-GE.

Holm Sørensen

NYE BØGER

Dagværk og natarbejde

Af Johannes Rosendahl.

171 sider (illustreret). Pris kr. 240,00.

Forlag: Poul Christensen.

Der er et enormt potentiale i denne bog af og med Johs. Rosendahl, Det er ingen spændingsroman - det giver den sig heller ikke ud for - men der er en indre spænding i J.R.'s sind. Han går fra sin overbevisning som højskolemand ved jødernes forfølgelse i Danmark over til aktiv modstand mod besættelsesmagten. Han overbeviser sig selv om, at nu kan ingen mere undgå at tage aktiv del - også med våben - mod nazityraniet.

Det er en overvindelse, som mange af hans kolleger inden for højskoleverdenen længe har modsat sig. Johannes Rosendahl måtte deltage i modstandsbevægelsen, og denne deltagelse giver måske den dybere mening - og hvis læserne får nuancerne med - også spændingen.

Johannes Rosendahl blev i besættelsens sidste måneder arresteret af tyskerne og indsat på Koldinghus med alt hvad det indebar af tortur og menneskelig nedværdigelse. Dødsdommen var afsagt, men befrielsen kom imellem.

I et interview kort efter befrielsen den 5. maj sagde J.R. på spørgsmålet, om han havde villet udføre det samme arbejde, hvis han havde vidst, at det medførte et torturerende fængselsophold, at "alt stort og godt må betales dyrt", og han fortsatte: "Jeg tror imidlertid, at det vi alle har måttet igennem, vil betyde noget for fremtiden. Man levede vistnok alt for billigt i mellemkrigstiden. Man søgte at komme lettest muligt igennem tilværelsen".

Kort efter besættelsens ophør bliver man i Region 3 enige om, at der

Et godt eksempel er bedre end tusind argumenter.

W.E. Gladstone

skal rejses et mindesmærke for de ca. 60 personer, der mistede livet i modstandskampen, og Johannes Rosendahl fik i opdrag at skrive til Karen Blixen, for at få hende til at forfatte en indskrift på dette mindesmærke. Der blev også skrevet til to andre forfattere.

Disse breve siger mere om Johannes Rosendahls indstilling til "Tidsånden" end meget andet, han har skrevet, men det siger endnu mere om Karen Blixens indstilling. I svarbrevene den 3.6.47 og 18.8.47 får man et indblik i de to personers grundlæggende livssyn. Karen Blixen bekender sig i det store og hele til den personkreds, der vel i dag - så mange år efter - nærmest karakteriseres som "revisionister".

Johannes Rosendahl fremstår her som et menneske, der gennem modstandsarbejdet har ikke blot forstået, men også med sine taler og sin pen givet efterkrigsgenerationen nogle forbilleder, der ikke kan misforstås, hvorimod Karen Blixen ikke har forstået modstandskampens betydning for danskerens selvværd.

Bogen er - rent ud sagt - en glimrende bog, hvis læseren giver sig tid til at få nuancerne med. At bogen er smukt trykt og i en gedigen indbinding skal forlaget have en rose for.

Kaj Christensen

Brigaden

Den danske Brigade i Sverrig 1940-1945
Af Knud J.V. Jespersen.
288 sider illustreret. Pris: 250 kr.
Forlaget Gyldendal.

Igen en bog om besættelsestiden, dog anderledes, da den handler om Den danske Brigade i Sverrig.

Dette er et kapitel om Danmarks frihedskamp, som er meget lidt omtalt. Brigaden blev oprettet i 1943 i Sverrig, efterhånden på forskellige lokaliteter. Før oprettelsen var der gået et meget - politisk - indviklet spil både i Danmark med de gamle politikere, i Sverrig og også i London.

Som det kunne forventes, fik officererne - trods deres manglende mod i augustdagene 1943 - det store ord at skulle have sagt, endda mange af dem, der slet ikke havde ydet nogen modstand den 29. aug. 1943.

Selv om mange af officererne ønskede at deltage i kampen for Danmarks befrielse, var der dog også nogen, der ønskede, at Brigaden

skulle - som kaptajn Wolmer Gyth formulerede i den kendte "Bannock Rapport" til SOE i London. Her fik denne rapport en yderst kølig modtagelse af SOE Lt-Commander Hollingworth, som gjorde Gyth klart, at SOE ikke kunne støtte de skitserede planer, som efter Hollingworths mening kun havde til formål at gøre det muligt for de danske officerer at sidde fredeligt og roligt i Sverrig for ved krigens afslutning at marchere ind i København og bekæmpe kommunisterne. Gyth blev herefter nærmest lagt på is resten af besættelsestiden.

Afsnittet om oberst Bennike viser også, at det var svært for en "ildsjæl" at komme til orde.

General Knudtzen, der var leder af Brigaden, havde den politiske "tæft", der var nødvendig for at samarbejde til alle sider i det ofte spegede spil mellem Brigaden, de lunkne danske politikere og svenskerne, der så med "Argusøjne" på det mindste lille neutralitetsbrud - i hvert fald til de kendte sejrherrene i 2. Verdenskrig.

Gode er afsnittene om uddannelsen - dengang det bedste elitekorps Danmark nogensinde har haft i så stort antal.

Noget godt kom der dog ud af Brigaden. Det var her den danske hær folod "kadaverdisciplinen" - det var helt nødvendigt, hvis en sådan sammenbragt, frivillig styrke skulle motiveres. Talsmandsordningen og feltpræstordningen og ideen til det egentlige danske Lottekorps blev også her undfanget, ligesom demokratiseringen af hæren har sin rod i Brigaden.

Som det står skrevet på omslaget: Sammen med den menige brigadesoldat oplever vi den barske uddannelse i forlægningerne, hvor tonen, som det hed, var rå men hjertelig, men vi får også indblik i det tætte kammeratskab i tjeneste og frihed. Vi tager del i soldaternes længsler og moralske anfægtelser i det fremmede, hvor stemningen ustanselig svingede mellem håbet om at nå hjem og smide tyskerne ud og angsten for at komme for sent.

Godt at bogen om Brigaden er skrevet så glimrende og med så mange detaljer, og godt, at brigaderen ikke kendte de politiske "rævestreger".

Kaj Christensen

De forrædte

Tyske Hitlerflygtninge i Danmark.
Af Leif Larsen og Thomas Clausen.
210 sider (illustreret). Pris kr. 248,00.
Forlaget Gyldendal.

Det er da rigtigt, at Alfred Klaudius Bentzen, leder af Horserødlejren, var despot af værste slags, men ansvaret for, at han kunne optræde så bestiask, hviler mere end andet på datidens politikere og højere embedsmænd.

I denne bog - der kommer godt rundt - om forholdene i Horserødlejren, medens de tyske emigranter og flygtninge her var interneret, på tysk foranledning, men efter en paragraf 14 i Grundloven af 1875, som var fundet frem i netop denne anledning. Det ses tydeligt, hvor svagt demokratiet i Danmark var i den periode, for selv om den lov, hvorefter interneringerne fandt sted - for at være flink - var tvivlsom, blev denne lov end ikke overholdt.

Når talen falder på Horserødlejren, tænker de fleste på interneringen af kommunisterne i 1941, men her er der tale om 70 flygtninge fra Nazityskland, der på Gestapos foranledning, men med de danske myndigheders - mere end - velvillige hjælp blev arresteret og forhørt i Vestre Fængsel, ofte med en tysk politimands overværelse, og derefter interneret i Horserøds utætte barakkers 35 mands sovesale.

41 af disse blev udleveret med dags varsel til tyskerne til tugthuse, tortur, kz-lejre og for mange til den sikre død. Med skal også, at besættelsesmagten kræver 56 navngivne flygtninge arresteret, men også her som i 1941 arresteredes langt flere. I 1940 127, altså mere end det dobbelte antal.

Denne beretning fortæller om danske embedsmænds samarbejde med Gestapo, før og under besættelsen, om villigheden til at se "gennem fingre" med tyske stikkeres frie udfoldelse her i landet. Om danske embedsmænds samarbejde med nazisterne, og hvordan det slet ikke påvirkede deres advancementsmuligheder inden for statsapparatet efter besættelsens ophør.

Bogen burde være tvangslæsning for alle jurister og forvaltningschefer. Demokratiet som det var - eller rettere som det blev forvaltet af politikerne og embedsmændene - var ikke demokrati, men nærmere despoti.

Har vi lært af det? Har den større åbenhed, som er i samfundet i dag, gjort, at noget sådant ikke mere kan finde sted? Det er håbet!

Kaj Christensen

“Schriftenreihe der Stiftung Brandenburgische Gedenkstätte”

Band nr. 7

I en serie af beretninger som “Mindestedet Sachsenhausen’s” direktør, Günter Morsch og andre udgiver indeholder nr. 7 meget af interesse for tidligere Sachsenhausenfanger.

Prof. Therkel Stræde har skrevet om “Aktion Weisse Busse”. Han har tilbudt at oversætte artiklen tilpasset danske læsere af “Modstandskampen”. Jeg vil her anmelde de øvrige artikler.

“Indledning” ved Günter Morsch.

G.M. bemærker at ordet “befrielse” intetsteds er mere berettiget end ved de allieredes indtog i KZ-lejrene.

Med denne sætning peger han på visse tyskeres benyttelse af benævnelsen “nederlag” kontra andres “befrielse”.

Forbundspræsident Richard Weisacker satte begreberne på rette plads med sin tale 8. maj 1985 ved at omtale denne dag som 40-årsdagen for de allieredes befrielse af Tyskland, ikke som tyskernes nederlag.

Lejrenes tilstræbte og praktiserede race- og folkemord var ikke “krigsforbrydelser”. Men krigen, den militære kamp, blev anset for et middel til fuldbyrdelse af nationalsocialistiske mål: at tilintetgøre racer og folkeslag.

Det militære nederlag satte en stopper for disse forbrydelser og befriede tyskerne fra det fortsatte medansvar.

Morsch fastslår, at befolkningen mødte dødsrædens marcherende kolonner med angst, had, ligegyldighed eller medlidenhed, kun ganske få fandt mod til at hjælpe dem.

I modsætning til amerikanerne tvang de sovjetiske tropper ikke beboerne til at bese lejrene, men indbød i stedet for ved hjælp af flyveblaa-

de forgæves befolkningen til at komme og danne deres eget billede af forbrydelserne.

Befrielsen af Sachsenhausen var i virkeligheden en proces der strakte sig over 1/2 år, og den var karakteriseret ved krasse modsætninger. Således fandt der stadig massehenrettelse sted i “Industriehof” i Sachsenhausen medens de første busser var på vej med skandinaver til deres hjemlande. Samtidig med at polske og sovjetiske tropper befriede lejren marcherede tusinder af fanger afsted under store lidelser mod en uvis skæbne og død.

Også efter befrielsen døde hundreder af fanger af sult og sygdom i lejrens sygebarakker.

Mange forlod først lejren i august - 45. Mange oplevede at familie og venner var døde eller levede i største elendighed når de vendte hjem til dem. Deres hjem lå i ruiner eller var besat af fremmede. Mange oplevede at ingen ville tro på dem eller høre på deres oplevelser, og de lukkede sig inde. (Den norske ørelæge Poul Glørsen forudså dette og sagde til anmelderen, der assisterede ham i lejren, at han ville intet sige hvis han kom hjem, ingen ville tro ham).

Monica Knop:

Das KZ-Sachsenhausen in der letzten Monaten vor der Befreiung.

Lejrens sidste tid var præget af SS’s forberedelse af lejrens evakuering. Herunder at forhindre politisk ledende fanger og militært kyndige i at organisere opstand og befrielse. Til dette formål blev hundreder af gamle fanger henrettet i begyndelsen af 1945. Hvor mange vides ikke, men 82 politiske fanger af forskellige nationer blev myrdet omkring 1. februar. Herudover myrdedes ca. 60 sovjetiske krigsfanger, bl.a. talrige officerer, 19 luxemburgske politifolk, 6 britiske marinefolk, desuden polakker, franskmænd og hollændere, påfaldende mange militærfolk.

SS kunne ikke skjule for os at der foregik noget. Maskingevæernerne knittede om natten (og anmelderens bemærkning) om morgenen den 2. februar, sagde bøddelen, der var KZ-fange: vi har set mange kendte ansigter i nat (hans gamle kammerater)).

Prof. Therkel Stræde har skrevet det næste afsnit: Die “Aktion Weisse Busse” som jeg håber at han selv oversætter og tilpasser en dansk læser i “Modstandskampen”.

Antje Zeiger “Die Todesmärsche” har jeg oversat og den er bragt i “Modstandskampen”.

Peter Jahn: Die Befreiung des Konzentrationslagers Sachsenhausen im Verlauf der Kampfhandlungen zur Eroberung Berlins.

Kun gennem enorme militære anstrengelser fra allieredes side var det muligt at knuse det nazistiske terrorregime.

P.J. peger på en væsensforskel på de vestlige allierede troppers og de sovjetisk-polske troppers oplevelse af Europas befrielse: Først i løbet af 1945 blev de vestlige soldater stillet ansigt til ansigt med Hitlers forbrydelser. Oplevelsen var chokerende og uventet. De østlige allierede havde siden 1942 i svære kampe tilbageerobret og befriet enorme områder og var der vant til at møde synet af de uhyrlige forbrydelsers følger. Ødelagte og nedbrændte landsbyer og byer, systematisk ødelæggelse af alle økonomiske og kulturelle værdier, folkemord. Mænd og kvinder, børn og oldinge i massegrave. Lejre med til døde sultede og mishandlede mennesker.

Men befrielsen af KZ-Sachsenhausen var ikke i sig selv et militært mål, og ikke et led i slaget om Berlin.

Den endelige storm på Berlin begyndte den 16. april og kostede 78.300 sovjetiske og 2800 polske soldater livet. Ingen soldat måtte ofres for andet end militære formål. Lejren blev befriet den 22. april af tilfældige sovjetiske og polske opklarings tropper, der ikke havde ordre til kamp. I tilfælde af tyske troppers ankomst skulle de trække sig tilbage uden kamp. De jublende befriede fangers stilling var meget farlig. Så meget farligere som SS den 23. april foretog et desperat, men mislykket modangreb. Under disse kampe ramtes 2 barakker af granater, der dræbte fem fanger og sårede tyve. Begivenhederne var nær på. Først den 23. april blev lejren omtalt i en sovjetisk melding som befriet, idet der blev meldt om 150 tilfængtagne fjendtlige soldater og ca. 3500 befriede fanger af forskellige nationaliteter.

De sovjetiske og polske tropper blev den 22. modtaget med blomster, hyldestråb, gråd, latter og omfavnelser, men måtte unddrage sig hyldesten. Svære, blodige kampe forestod, og i Oranienburg drejede det sig bl.a. om at sikre sig overgangen over broer, bl.a. over Hohenzollernkanalen.

Lejren var befriet, men 90% af vore kammerater marcherede stadig

under store lidelser og med store tab mod nord indtil de omkring 5.-8. maj blev befriet af amerikanske og sovjetiske soldater i nærheden af Schwerin.

Alfred Reckendrees: Das Leben im befreiten Lager.

Efter befrielsen 22. april boede først nogle tusind, senere, - indtil begyndelsen af august, da lejren blev omdannet til Speciallager 7 (for krigsforbrydere, SS-folk, Gestapofolk og andre nazister) var der endnu nogle hundreder, mænd, kvinder og børn.

I den første tid efter befrielsen ankom ofte militære enheder, herunder sygeplejersker og læger, der kort efter forlod lejren, impliceret i de voldsomme, sidste kampe om Berlin.

Som følge af den manglende ledelse af lejren var der et kaos af fest, druk og ædegilder, udløst af plyndring af SS's forråd. Disse forhold var ikke ideelle for de mange svært syge fanger i sygebarakkerne, dødeligheden var høj.

Først den 12. maj beredes forholdene med udnævnelse af ny lejrkommendant. Men til gengæld blev disciplinen så streng at fangerne nærmest blev spæret inde. De strengere forhold skyldtes bl.a. frygten for at forbryderiske og nazistiske elementer skulle benytte lejren som skjulested.

Hjemrejsen kom dog i gang og de sidste fanger der forlod lejren den 17. august var ungarsk jødiske kvinder.

Christl Wickert:

Die Aufdeckung der Verbrechen durch die sowjetische Regierungskommission im Sommer 1945 und ihre Folgen.

Regeringskommissionens arbejde førte til anklagen mod Lagerführer Kaindl og 15 andre personer ved det sovjetiske militærtribunal i 1947.

Med to undtagelser blev alle idømt livsvarigt fængsel. Ved tilsvarende forbrydelser anvendte de vestallierede dødsstraf og fuldbyrdede den straks. Imidlertid blev dødsstraffen i Sovjetunionen afskaffet den 26. maj 1947, således reddede nogle af Sachsenhausens værste bødler livet.

I 1955 aftalte Adenauer i Moskva hjemsendelse af krigsfangerne. De dømte blev hjemsendt som ikke amnesterede fanger, 6 var døde i fængsel heriblandt Kaindl.

Sachsenhausens bøddel, Paul Sakowski, KZ-lejrfange kom til DDR, hvor han fortsatte afsoningen af sin livtidsstraf, de andre blev først efter heftige protester fra tidligere KZ-fanger stillet for en domstol og dér

idømt relativt korte frihedsstraffe af ganske anden kaliber end de fik i 1947. Blev senere løsladt og tilkendes pension som veteraner.

Eva Brücker: Heimkehr? Weiterleben nach 1945.

For ikke så få var hjemkomsten ikke uden problemer. Tidligere er omtalt den manglende forståelse i hjemlandet for hvad fangerne havde gennemgået. Forståelsen blev ikke større af at mange fanger lukkede af og nødtigt omtalte de traumatiske oplevelser i lejren, da de vidste at skildringerne ofte blev opfattet som overdrevet drastiske.

Anmelderens bemærkning: vor eneste islandske kammerat, Leifur Muller, som jeg traf ved plenarmødet i Oslo for en halv snes år siden kort før hans død, en pragtfuld kammerat, blev heller ikke i Island mødt med forståelse.

E.B. bringer nogle af repatrieringsforløbene. Fx. den polske jøde, Aaron Silberstein, der mistede hele sin familie bortset fra sin bror, samt hustruen,

der sad i Ravensbrück og derfra redet til Sverige (han fik først kendskab til at hun levede længe efter befrielsen). Aaron S. blev forment adgang til sin ejendom i Kielce i Polen af rifelbevæbnede besættere.

Efter en langvarig omstrejfen, bl.a. over Wien, hvor han genforenedes med sin hustru fik han opholdstilladelse i USA og bosatte sig der.

Typisk bemærkning var den en repatrieret belgier, Paul Hymann kom med: "Vi må aldrig berette det, de tror det dog ikke. De vil aldrig tro det, vi kan aldrig fortælle det" (Interview med E.B.). Dertil kom at de belgiske forrædere, der angav ham og hans kammerater i den katolske modstandsgruppe til Gestapo, aldrig blev anklaget eller dømt.

Det 150 sider lange skrift er bygget op om 98 fotografier af begivenhederne, mange tidligere ukendte. Fotografierne blev vist ved en udstilling i Sachsenhausen i 1996. Alene fotografierne er pjecen værd.

Peder Søegård

ADRESSELISTE

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Østre Ulslev, tlf. 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K, tlf. 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S, tlf. 53 41 01 20.
Skr.: Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. 36 17 47 88.
Odense: Jørgen Hedegaard Larsen, Højvænget 2, 5230 Odense M., tlf. 66 11 33 85.
Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rindalen 33, 9550 Mariager, tlf. 98 54 14 26.
Kass.: Henry Jensen, Østerled 44, 9370 Hals, tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Kass. Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Munkerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18, tlf. 49 71 86 59.

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Fmd.: Verner Nielsen, Fjordvænget 9, 4220 Korsør, tlf. 53 57 08 44.

KRIGSSEJLERGRUPPEN 1939-1945

Bent Ørberg og Bjørn Vitnes, Torvegade 64, 3. & 4. sal tv., 1400 København K., tlf. 32 95 22 06 / 32 95 55 04.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens allé 48, 4 tv., 2000 Frederiksberg C., tlf. 36 16 32 84.
Kass.: Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48, Giro 543 27 23.
Omegnsafdelingen:
Fmd.: Kurt Jacobsen, Dyrehavegårdsvej 15, 2800 Lyngby, tlf. 45 88 17 21.
Kontoret: Kongevejen 252, 3. sal, 2830 Virum, tlf. 45 85 58 98, Giro 8 81 17 88.
Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerferie 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagtvænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V., tlf. 75 11 64 18.

Kontor: Gammel Fritidscenter, Gønnevangsvej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg.
Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16, tlf. 75 53 18 84.

Odense afd.: Fmd.: Alice Kofoed, Ølstedgårdsvænget 6, 5230 Odense M., tlf. 66 15 89 99.

Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7, 5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Sydfyns afd.: Fmd.: Ole Martinussen, Bruns Alle 20, 5700 Svendborg, tlf. 62 21 40 48
Konsulent: Hjarne Ditlevsen, Løkkentoften 15, 5700 Svendborg.

Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Nielsen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde, tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Villy Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø, tlf. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-gade 9, 9000 Aalborg, tlf. 98 12 84 92.

Kontor: Sofiendalsvej 80, 9200 Aalborg SV, tlf. 98 18 58 18.

Åbent torsdag 10-16. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd.: Wilfred Thomsen, V. Stuckenbergsvej 25, st, 8210 Aarhus V., tlf. 86 10 41 25.

Kass.: Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25, 8250 Egå, tlf. 86 22 29 48.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N, tlf. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: J.E. Finderup, Bernadotteparken 57, 4000 Roskilde, tlf. 46 35 39 11.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 86 42 69 61, Giro 207 13 04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers, tlf. 86 41 81 81.

FORENINGEN AF GESTAPO-FANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose, tlf. 42 48 56 74. 44 48
Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28 C, 2820 Gentofte, tlf. 39 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjelør Boulevard 12,2 tv., 2450 Kbh. SV., tlf. 36 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg, tlf. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860 Søborg, tlf. 39 69 86 62.

Kass.: Gertrud Stjernholm Nielsen, Ved Belahøj 23 B, 7. sal. 2700 Brønshøj.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38, 4350 Ugerløse, tlf. 53 48 80 09.
Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2. tv., 2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carls-gade 5, 5000 Odense C., tlf. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søegård, Amerikavej 7, 4. th., 1756 København V., tlf. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Fax. 31 23 02 14 eller 54 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansengade 22, 5000 Odense C., tlf. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ. tlf. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd, tlf. 44 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre, tlf. 36 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd. Birgit Krasnik Fischermann, Gl. Vartov Vej 29'2 tv., 2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjen 1 C, 2730 Herlev, tlf. 44 94 44 41.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Æbeløgade 1 - Postboks 3000 - 2100 København Ø., tlf. 39 17 77 00, Fax. 39 17 77 11.

Konsulent Anne Lise Clausen.

Kontortid: tirsdag kl. 11 - 13.00. Tlf. 39 17 78 60

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Tlf. 86 16 91 18, i kontortiden eller Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48. Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpefond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.

12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, tlf. 97 91 11 12.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose, tlf. 42 48 56 74.